

Каріна КВЯТКОВСЬКА

*здобувачка магістерського рівня вищої освіти,
факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту,
Хмельницький національний університет*

Науковий керівник:

Олена ВАСИЛЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет*

ПРОФЕСІЙНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ

Постановка проблеми. Війна в Україні спричинила не лише загострення соціально-економічної ситуації, але й збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), які наразі відчувають безліч психологічних проблем і труднощів. Ці проблеми впливають на їхнє психосоціальне благополуччя, стан здоров'я, стосунки з оточуючими, пристосування до нових умов проживання. Вирішенню цих та інших проблем покликана професійна діяльність психологів, які надають переселенцям різнобічну допомогу, створюють у них почуття захищеності і психологічного комфорту, виявляють у них потенційні фізичні і психічні ресурси, активізують їх адаптаційний потенціал та навчають їх самостійно вирішувати власні проблеми.

Виклад основного матеріалу. Професійна діяльність психологів, які працюють з ВПО, відрізняється від роботи інших фахівців необхідністю працювати з людьми, які відчувають значне психічне та емоційне напруження, характеризуються постійною нервозністю тощо. Тому складність та особливості професійної діяльності психологів з ВПО зумовлюють вимоги до їх особистості: розвинений інтелект, комунікабельність, емоційна стійкість, гуманність.

Т. Каменщук стверджує, що перед психологами стоїть «приховане» завдання – допомогти ВПО усвідомити значення своєчасного включення своїх індивідуальних ресурсів для повернення втраченого психічного здоров'я. Головне завдання психолога – допомогти переселенцям зорієнтуватися в новому середовищі проживання та віднайти ресурс для подолання стресових ситуацій. Адже за умови внутрішнього включення переселенців у навчання різноманітним прийомом та методам саморегуляції, у них швидше сформується позитивна мотивація та активні установки на життя та професійну діяльність [1].

Як зауважує Н. Пророк, головною умовою професійного зростання та розвитку психологів є зростання рівня їх соціально-психологічних здібностей, мотивації та цінностей, що відображають особистісно-філософську позицію психолога, функціональні (знання та вміння) та регулятивні (позитивний емоційний фон, висока працездатність, відсутність тривожності) якості [2].

На думку Н. Сургунд, психологам для досягнення високого рівня професійних здібностей та професійного зростання важливо розвивати особистісні характеристики, які згруповані наступним чином: сфери міжособистісних стосунків, інтелектуальні сфери, особистісні сфери, сфери самосвідомості [4].

На основі власних досліджень Л. Кияшко виокремила групу ознак, що є найбільш значущими у професійній діяльності психологів з переселенцями. На її думку, сюди належать: спостережливість, емпатія, щирість, терпимість, любов до людей, професійна компетентність, вміння слухати, витримка, безоцінне ставлення до людей [3].

Н. Пов'якель вважає, що успішне вирішення психологом різноманітних професійних завдань значною мірою залежить від наявності у нього професійно важливих рис і якостей, а саме: адекватність самооцінки, сенситивність до поведінки інших людей, розвинена емпатійність, толерантність, відсутність внутрішніх особистісних конфліктів, які обумовлюють проєкції, неадекватні психологічні захисти тощо. Усі ці якості дають змогу психологу займатися запитами і станом клієнта (в тому числі і ВПО), а не самостверджуватися за

рахунок нього, а також дозволяють не відволікатися на свої психічні стани, переживання, проблеми під час роботи з клієнтом [3].

Дослідник Р. Кочунас систематизував професійні якості психолога і на цій основі розробив модель особистості ефективного консультанта. Він виокремив наступні якості психолога, які лежать в основі моделі: автентичність; толерантність до невизначеності; розвинута емпатія; відкритість досвіду; розвиток самопізнання; сила особистості та ідентичність; відповідальність; глибина стосунків з іншими людьми; постановка реалістичних цілей [3].

Висновки. Таким чином, розгляд професійних та особистісних якостей психологів до роботи з ВПО показав, що найважливішими особистісними якостями цих фахівців є: гуманістична спрямованість, відповідальність, почуття власної гідності, емпатійність, готовність зрозуміти іншу людину та надати їй всебічну допомогу, комунікативність, активність, уважність, організованість, емоційна експресивність, конструктивність, старанність. Щодо професійних якостей фахівців психологічної сфери до роботи з ВПО, то найголовнішими з них є: автентичність, толерантність до невизначеності, мотивація на досягнення успіху, постановка реалістичних цілей, прагнення до самовдосконалення та самоактуалізації, професійна компетентність, уміння слухати, витримка, безоцінне ставлення до людей.

Список використаних джерел:

1. Каменщук Т. Роль і місце психологічної допомоги для внутрішньо переміщених сімей в умовах воєнного часу. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2022. Вип. 1. С. 21-27
2. Пророк Н. В. Практичний психолог: професійно-важливі якості. *Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць*. 2001. Том III. Ч. 8. С. 190-194.
3. Психологічна служба : підруч. / за ред. В. Г. Панок. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.
4. Сургунд Н. А. Психодіагностика професійної придатності майбутнього практичного психолога : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2004. 214 с.